

Folkhälsomyndigheten

Statistikansvarig myndighet
Folkhälsomyndigheten

Statistikens framställning version 1
Datum 2024-11-13

1(13)

 Sveriges officiella statistik

Statistikens framställning Nationella folkhälsoenkäten "Hälsa på lika villkor?" (HLV)

Ämnesområde

Folkhälsa

Statistikområde

Folkhälsans utveckling

Produktkod

FH0101

Referenstid

2024

Kontaktuppgifter

Statistikansvarig myndighet

Folkhälsomyndigheten

Kontaktinformation

Post: Folkhälsomyndigheten, 171 82 Solna

E-post

folkhalsoenkaten@folkhalsomyndigheten.se

Telefon

010-205 20 00

Innehåll

Ämnesområde	1
Statistikområde	1
Produktkod	1
Referenstid	1
Kontaktuppgifter	1
Innehåll	2
1. Statistikens sammanhang	4
2. Undersökningsdesign	5
2.1 Målstorheter	5
2.2 Ramförfarande	5
2.3 Förfaranden för urval och uteslutning	5
2.3.1 Urvalsförfarande	5
2.3.2 Uteslutning från insamling (cut-off).....	5
2.4 Insamlingsförfarande	5
2.4.1 Datainsamling.....	5
2.4.2 Mätning.....	6
2.4.3 Bortfallsuppföljning	7
2.5 Bearbetningar	9
2.6 Granskning.....	9
2.6.1 Granskning under direktinsamlingen	9
2.6.2 Granskning av mikrodata	10
2.6.3 Granskning av makrodata	10
2.6.4 Granskning av redovisning	10
2.7 Skattningsförfarande	10
2.7.1 Principer och antaganden	10
2.7.2 Skattningsförfarande för målstorheter	11
2.7.3 Skattningsförfarande för tillförlitlighet	11
2.7.4 Röjandekontroll.....	11
3. Genomförande	13

3.1 Kvantitativ information	13
3.2 Avvikelser från undersökningsdesignen	13

1. Statistikens sammanhang

Nationella folkhälsoenkäten ”Hälsa på lika villkor?” (HLV) är en urvalsundersökning som genomförs vartannat år. Statistiken beskriver hur Sveriges befolkning i åldrarna 16 år och äldre mår. Förändringar i hälsa och dess förutsättningar följs över tid.

I detta dokument beskrivs undersökningens upplägg och genomförande. Statistikens kvalitet beskrivs i kvalitetsdeklarationen.

[Dokumentation – Nationella folkhälsoenkäten](#)

2. Undersökningsdesign

2.1 Målstorheter

De statistiska målstorheter som primärt skattas och redovisas är andelar av befolkningen med ett visst hälsotillstånd, en viss levnadsvana eller liknande, exempelvis andelen av befolkningen som uppger sig ha ett gott hälsotillstånd eller som har sömnbesvär. Samtliga målvariabler finns beskrivna i bilaga 1 i kvalitetsdeklarationen.

[Dokumentation – Nationella folkhälsoenkäten](#)

2.2 Ramförfarande

Undersökningens rampopulation består av personer 16 år eller äldre som är folkbokförda i Sverige. Urvalsramen i undersökningen skapades med hjälp av Registret över totalbefolkningen (RTB) version 2023-11-30. Observationsobjekten är personer.

2.3 Förfaranden för urval och uteslutning

2.3.1 Urvalsförfarande

Från urvalsramen drogs det nationella urvalet i form av ett obundet slumpmässigt urval om 45 000 personer. Ett obundet slumpmässigt urval innebär att alla i urvalsramen har samma sannolikhet att komma med i urvalet.

Sedan 2008 (med undantag för 2021) deltar Region Gotland med ett permanent obundet slumpmässigt tilläggsurval. År 2024 deltog Gotland med 2 000 personer. Tilläggsurvalet ingår endast i regionala resultat för Gotlands län.

2.3.2 Uteslutning från insamling (cut-off)

Ingen uteslutning förekommer.

2.4 Insamlingsförfarande

2.4.1 Datainsamling

Uppgifter till HLV inhämtas genom en kombinerad pappers- och webbenkät. Nytt i 2024 års undersökning var att utskick som inte innehöll någon pappersenkät skickades digitalt till de som har en digital brevlåda för myndighetspost. Utskick *med* pappersenkät skickades per post till samtliga (som ännu inte hade svarat). Olika kontaktstrategier användes för personer som är 16 till 64 år respektive för personer som är 65 år eller äldre.

Tabell 1. Kontaktstrategier.

Utskick	Urvalspersoner 16 till 64 år	Urvalspersoner 65 år eller äldre
1	Inbjudningsbrev med inloggningsuppgifter	Inbjudningsbrev med inloggningsuppgifter
2	Inbjudningsbrev med inloggningsuppgifter	Inbjudningsbrev med inloggningsuppgifter + pappersenkät
3	Inbjudningsbrev med inloggningsuppgifter + pappersenkät	Inbjudningsbrev med inloggningsuppgifter
4	Inbjudningsbrev med inloggningsuppgifter	Inbjudningsbrev med inloggningsuppgifter + pappersenkät

Upplägget för datainsamling togs fram i nära samarbete med SCB. Som ett led i kvalitetsutveckling för datainsamling genomfördes ett experiment där ett slumpmässigt urval om hälften av de som inte svarat fick en sms-påminnelse efter utskick 3.

Tabell 2. Beskrivning av inflödet efter insamlingsätt. Antal och andel svar.

	Antal webb	Andel webb	Antal papper	Andel papper
16–29 år	1 591	84,9	283	15,1
30–44 år	2 586	84,3	482	15,7
45–64 år	4 295	79,9	1 080	20,1
65–84 år	2 623	40,8	3 813	59,2
85 år eller äldre	147	16,9	724	83,1
16–64 år	8 472	82,1	1 845	17,9
65 år eller äldre	2 770	37,9	4 537	62,1
Totalt	11 242	63,8	6 382	36,2

2.4.2 Mätning

Frågeformuläret som används vid insamling av data består av 59 numrerade frågor. För att få så bra kvalitet som möjligt i de data som samlas in har frågeformuläret genomgått en omfattande översynsprocess. Den började med kognitiva intervjuer som SCB utförde baserat på 2022 års enkätformulär hösten 2022. Resultatet från de kognitiva intervjuerna beaktades tillsammans med synpunkter från sakkunniga per ämnesområde, sakkunniga på enkätkonstruktion och juridiskt sakkunniga i en intern översynsprocess på Folkhälsomyndigheten. Hösten 2023 genomförde SCB en mätteknisk granskning av det reviderade enkätformuläret, och ett par återstående justeringar gjordes innan det slutliga frågeformuläret för 2024 kunde fastställas.

[Frågeformulär och följebrev – Nationella folkhälsoenkäten ”Hälsa på lika villkor?”](#)

[Syfte och bakgrund till nationella folkhälsoenkäten](#)

Information om de slutliga observationsvariablerna finns i bilaga 1 i undersökningens kvalitetsdeklaration.

Dokumentation – Nationella folkhälsoenkäten

2.4.3 Bortfallsuppföljning

Följande åtgärder gjordes i syfte att minska bortfallet och öka svarsfrekvensen:

- Kognitivt krävande enkätfrågor med oklar användning togs bort.
- Enkätfrågor som kan ersättas med registerdata togs bort.
- Språkligt krävande enkätfrågor förenklades.
- Inbjudningsbrevet förenklades och förtydligades.
- Tillgänglighetsanpassade e-inbjudningsbrev och dokument som inbjudningsbrevet länkar till skickades.
- En uppgiftslämnarsida skapades på scb.se.
- Sidan Frågor och svar på fohm.se om enkäten uppdaterades.
- Digitala brevlådor användes för enklare och snabbare utskick och svar.
- En uppdaterad engelsk version av enkäten publicerades på folkhälsomyndigheten.se vid undersökningens start.
- Budskap spreds i sociala medier om varför det är viktigt att svara på nationella folkhälsoenkäten.
- Sms-påminnelser skickades efter utskick 3 (på försök, slumpvis till halva nationella urvalet).

Om inga uppgifter kommer från en urvalsperson betraktas hen som ett objektbortfall. I 2024 års omgång av HLV var objektbortfallet 60,6 procent av urvalet efter att den kända övertäckningen tagits bort.

Tabell 3. Skattad procentuell andel svarande fördelat på olika redovisningsgrupper.

Redovisningsgrupp		Svarsandel (%)
Total		39,4
Kön	Kvinna	43,3
Kön	Man	35,6
Ålder	16–29 år	22,4
Ålder	30–44 år	27,3
Ålder	45–64 år	40,7
Ålder	65–84 år	62,8
Ålder	85– år	52,1
Utbildning	Kort	28,7
Utbildning	Mellan	36,7
Utbildning	Lång	47,9
Födelseland	Sverige	43,9
Födelseland	Övriga Norden	47,9

Redovisningsgrupp		Svarsandel (%)
Födelseland	Övriga Europa	26,5
Födelseland	Övriga världen	20,0
Civilstånd	Gift/registrerad partner	47,9
Civilstånd	Övriga ej gift/registrerad partner	34,0
Inkomst	0–146 tkr	24,8
Inkomst	147–237 tkr	43,6
Inkomst	238–324 tkr	43,7
Inkomst	325– tkr	43,7
Geografi	Boende i storstad	38,1
Geografi	Boende ej i storstad	40,3
Invandringsår	–1995	42,2
Invandringsår	1996–2010	25,6
Invandringsår	2011–2018	18,9
Invandringsår	2019–	20,2
Invandringsår	Ej invandrat	43,9

Tabell 4. Beskrivning av inflödet efter utskick. Antal och andel svar.

	Antal	Andel
Efter första utskicket 16–64	4 124	12,6
Efter första utskicket 65+	2 126	17,8
Efter första utskicket Total	6 250	14,0
Efter andra utskicket 16–64	2 416	7,4
Efter andra utskicket 65+	3 433	28,8
Efter andra utskicket Total	5 849	13,1
Efter tredje utskicket 16–64	1 815	5,5
Efter tredje utskicket 65+	949	8,0
Efter tredje utskicket Total	2 764	6,2
Efter fjärde utskicket 16–64	1 962	6,0
Efter fjärde utskicket 65+	799	6,7
Efter fjärde utskicket Total	2 761	6,2
Totalt antal svar 16–64	10 317	31,4
Totalt antal svar 65+	7 307	61,3
Totalt antal svar Total	17 624	39,4
Bortfall 16–64	22 488	68,6
Bortfall 65+	4 620	38,7
Bortfall Total	27 108	60,6
Urval exkl. övertäckning 16–64	32 805	100,0
Urval exkl. övertäckning 65+	11 927	100,0
Urval exkl. övertäckning Total	44 732	100,0

Det partiella bortfallet var mellan 0,3 och 4,9 procent. För detaljerad information per fråga om partiellt bortfall, se dokumentationen Syfte och bakgrund.

[Syfte och bakgrund till Nationella folkhälsoenkäten 2024](#)

2.5 Bearbetningar

För de svarande kompletteras uppgifterna de uppgett på enkätfrågorna med ett antal uppgifter från register. Det är uppgifter om kön, ålder, födelseland, län, utbildningsnivå och inkomst. Uppgifterna hämtas från Registret över totalbefolkningen, Utbildningsregistret (UREG) samt Inkomst- och taxeringsregistret (IoT).

Mer detaljerad information om hur de är kodade finns i Kvalitetsdeklarationens bilaga 2.

[Dokumentation – Nationella folkhälsoenkäten](#)

På vissa av frågorna rättas svar som samlats genom pappersenkäten. Rättningen avser att hantera svar där fler än ett svarsalternativ har markerats. Rättningarna kan bestå av att slumpmässigt välja mellan två angivna svar, ta medelvärde av de givna svaren eller prioritera vissa svar först. I övriga frågor där ingen rättning görs hanteras ett ogiltigt svar som partiellt bortfall med en särskild kod som anger orsaken bakom det partiella bortfallet.

Ingen imputering görs, för vare sig partiellt bortfall eller objektsbortfall.

2.6 Granskning

Granskning av data görs i flera steg i HLV.

2.6.1 Granskning under direktinsamlingen

Granskning under direktinsamlingen genomfördes av SCB i samråd med Folkhälsomyndigheten. De inkomna pappersenkäterna granskades i flera olika skeden av bearbetningen.

Handskrivna tecken kontrollerades efter skanningen och tecken som tolkats felaktigt korrigerades.

En rimlighetsbedömning gjordes vid frågor där svaret ska anges i form av skrivna siffror (längd, vikt, antal). Orimliga värden togs ut för kontroll i syfte att säkerställa att rätt värde registrerats.

Otillåtna värden granskades kontinuerligt under datainsamlingen, till exempel om det fanns frågor där flera svar markerats trots att frågan bara skulle besvaras med ett alternativ.

För mer information om otillåtna värden, kontakta

folkhalsoenkaten@folkhalsomyndigheten.se

63,8 procent besvarade enkäten elektroniskt. Den elektroniska enkäten programmerades så att det inte var möjligt att ange fler svarsalternativ än avsett. Den var också programmerad att dölja frågor som inte var relevanta för den svarande baserat på hans svar på tidigare frågor i enkäten.

SCB gör en granskning med hjälp av frekvenstabeller för att säkerställa att otillåtna värden inte kvarstår innan leverans till Folkhälsomyndigheten.

2.6.2 Granskning av mikrodata

Data från den aktuella undersökningen slås ihop med data från tidigare års undersökningar. Innan sammanslagningen kontrolleras och vid behov åtgärdas data, så att samma variabler från den aktuella undersökningen och tidsserien av tidigare omgångar har samma datatyp. Det kontrolleras också att inga registervariabler har bytt namn och att registervariabler med text som variabelvärden har behållit samma variabelvärden över de senaste två undersökningarna. Eventuella avvikelser åtgärdas.

2.6.3 Granskning av makrodata

Makrogranskning genomförs genom att statistiken tas fram i tabeller. Nivån på skattningarna jämförs med resultaten från föregående års undersökning (om det finns resultat från tidigare år) och rimligheten i stora förändringar bedöms.

2.6.4 Granskning av redovisning

Resultaten från HLV publiceras i Folkhälsomyndighetens statistikdatabas. Efter att resultaten har laddats upp i statistikdatabasen granskas ett urval av de resultat som har laddats upp i databasen.

2.7 Skattningsförfarande

2.7.1 Principer och antaganden

I HLV används en kalibreringsestimator för att reducera de systematiska fel som uppkommit på grund av bortfall. Kalibreringsestimatoren utnyttjar hjälpinformation, det vill säga kända variabler för hela populationen, i skattningsproceduren. Hjälpinformation som används i HLV är registervariabler från RTB och UREG. Från RTB används kön i kombination med ålder, födelseland, civilstånd och storstad. Från UREG används utbildningsnivå. En mer detaljerad beskrivning av hjälpvariablernas indelning finns i avsnitt 2.2.4 i kvalitetsdeklarationen.

[Dokumentation – Nationella folkhälsoenkäten](#)

Estimationen bygger på ett antagande om att ramen återspeglar populationen väl och därmed att över- och undertäckningen är försumbar.

För en mer utförlig beskrivning av kalibreringsestimatoren hänvisas till Särndal, C.E., Lundström, S., *Estimation in Surveys with Nonresponse*, Wiley, 2005.

2.7.2 Skattningsförfarande för målstorheter

I HLV skattas andelar för respektive målvariabel för hela populationen och uppdelat på kön för varje redovisningsgrupp. Skattningen för en andel p kan beräknas enligt följande formel:

$$\hat{p} = \frac{\sum_r w_k y_k}{\sum_r w_k}$$

där

r är svarsmängden

w_k är den kalibrerade vikten för objekt k

y_k är värdet på undersökningsvariabeln y för objekt k .

Vid skattningar för olika redovisningsgrupper summeras de svarande r som ingår i den aktuella redovisningsgruppen.

Vikterna kompenserar för objektbortfallet men inte för det partiella bortfallet. Ingen imputering görs för partiellt bortfall. Detta kan medföra att vissa variabler underskattas.

För redovisningsgrupperna utbildningsnivå och inkomst tas även åldersstandardiserade skattningar fram för att ta hänsyn till att grupperna kan se olika ut med avseende på ålder. Den standardiserade skattningen kan uttryckas enligt följande:

$$\hat{p}_s = \sum_d w_c \hat{p}_d$$

Standardiseringsvikten w_c utgörs av andelen personer i standardiseringsgrupp c . \hat{p}_d är den skattade andelen i åldersgrupp d . Medelbefolkningen för år 2020 används som standardpopulation och ålder är grupperad i 10-årsklasser.

2.7.3 Skattningsförfarande för tillförlitlighet

Den slumpmässiga osäkerheten som beror på att statistiken är baserad på ett urval av populationen redovisas i form av konfidensintervall. Ett 95-procentigt konfidensintervall för \hat{p} skapas enligt

$$\hat{p} \pm 1,96 \sqrt{\frac{\hat{p}(1 - \hat{p})}{n}}$$

där n är antal svarande.

Övriga bidrag till osäkerheten har inte kvantifierats.

2.7.4 Røjandekontroll

Statistikvärden för redovisningsgrupper som baseras på färre än 100 objekt redovisas inte av kvalitetsskäl. Tillsammans med förekomsten av bortfall och

användningen av kalibreringsvikter vid skattning av målstorheter, anses detta ge tillräckligt skydd mot röjande och inga ytterligare åtgärder behöver vidtas avseende röjandekontroll.

3. Genomförande

3.1 Kvantitativ information

Befolkningen i Sverige i åldern 16 år och äldre är den aktuella populationen i undersökningen, och i november 2023 uppgick denna till 8 647 874 personer. Urvalet till HLV består av 45 000 personer. Av dessa var det 39,4 procent (17 624 personer) som svarade och 60,6 procent som utgjorde objektsbortfall.

3.2 Avvikelser från undersökningsdesignen

Det fanns en beslutad plan att införa Wilsonintervall istället för nuvarande Waldintervall för att beräkna konfidensintervall. Bakgrunden till bytet är att nuvarande metod ger negativa undre gränser för små skattningar. Anledningen är att Waldintervallet antar att den skattade andelen approximativt följer en normalfördelning vilket inte gäller för skattningar nära ändpunkterna 0 och 1. På grund av tekniska problem och bristande resurser kunde detta dock inte genomföras innan publicering.

